

Asia: VN/4099/2024

Lausuntopyyntö: Työryhmämietintö hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §: n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Esityksen yleiset tavoitteet ja päämäärät

Mitä mieltä olette esityksen yleisistä tavoitteista ja päämääristä? Saavutetaanko esityksellä hallitusohjelman yleiset tavoitteet säästöistä ja kilpailun lisäämisestä?

Säästöjen tavoitteiden toteutuminen riippuu enemmän hankintayksiköiden käytännön toteutuksesta ja osaajien käytöstä hankintojen asiantuntijoina. Kilpailun lisääminen toteutunee hyvinkin eritoten sidosyksikkösäädösten parannuksilla, jotka estävät kilpailuilla markkinoilla keinottelun olemaan kilpailuttamatta hankintoja.

Toivottavasti laki tulee lisäämään asiantuntijoiden käyttöä, jolloin hankinta ammattimaistuu. Vaatii tosin asiantuntijoiltakin hankintalain soveltamisen osaamista eikä pelkkää juridiikan tuntemista.

Hankintojen valmistelu

Hankintojen valmistelua koskevilla ehdotuksilla pyritään lisäämään hankintojen huolellista valmistelua, markkinakartoituksen käyttöä, sekä kilpailua julkisissa hankinnoissa. Tavoitteena on saada lisää tarjontaa ja säästöjä. Työryhmän mietinnössä ehdotetussa ratkaisussa on samanaikaisesti pyritty varmistamaan, että se on käytännön hankintatoimen näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

Markkinakartoitus toimii hyvin hankinnan tietoisuuden lisäämiseksi kunhan se tehdään aidosti ja avoimesti ilman ennakoasenteita.

- **Kuinka hyvin hankintalain 65, 75, 124 ja 125 §:iä koskeva esitys edistää markkinakartoituksen käyttöä ja hankinnan huolellista valmistelua?**

Markkinakartoituksen tms. valmisteluvaatimus yli 10 M€:n hankinnoissa on erittäin perusteltu. Hankinnan osiin jakaminen lisää joissakin tapauksissa hankintayksikön työmäärää ja saattaa jättää ns. harmaita alueita hankintojen osien väliin, joista sitten aiheutuu hankintayksikölle lisäkustannuksia. Toisaalta lain sallima perusteltu jakamattomuus on riittävä määräys näissä tapauksissa. Vaatii tosin hankintakokonaisuuden hallintaa. Hankintakertomus on mielestämme perusteltu silloin kun ei käytetä markkinakartoitusta tai saadaan vain yksi tarjous. Yhden tarjouksen

saaminen avoimessa menettelyssä kertoo pääsääntöisesti epäonnistuneesta hankinnasta, jolloin kilpailun uusimisvelvoite on perusteltu.

- **Ovatko esitetyt keinot sopivia näiden tavoitteiden saavuttamiseksi?**

Ovat sopivia kunhan ei niitä koeteta keinotekoisesti kiertää.

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen

Mitä mieltä olette esityksessä ehdotetusta sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta? Onko se mielestänne tarkoituksenmukainen ja toteuttamiskelpoinen?

Jos kilpailu on lähtökohta aina kun ei ole omaa tuotantoa ostettavalle palvelulle, on jopa 10 %:n omistusosuus pieni. Tässä mielessä vaatimuksen pitäisi olla lähempänä 50 %:a. Tosin ymmärrämme ongelman esimerkiksi ylikunnallisten tukkuvesiyhtiöiden ja jätevedenpuhdistamojen kohdalla. Ongelma lienee ratkaistavissa kuitenkin melko helposti esim. markkinakartoituksen avulla.

Minkälaisia vaikutuksia esitetyllä sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimuksella mielestänne on?

Kilpailua lisääviä vaikutuksia ehdottomasti alueilla, joissa nyt sidosyksikköstatuksella olevat kunnalliset yhtiöt kilpailevat markkinoilla, joilla on palveluntuottajia. Samoin tällä poistetaan suorahankintoja, jotka keinotekoisien (muutaman prosentin omistusosuudella) sidosyksiköiden kautta on nyt toteutettu kilpailuttamatta.

- **Jos sidosyksiköitä koskeva muutos toteutetaan esitetyllä tavalla, mitä toimenpiteitä ja niistä aiheutuvia kustannuksia muutos todennäköisesti aiheuttaisi edustamanne organisaation eri toimialojen kannalta ja yleisesti?**

Se parantaisi toimintamahdollisuuksia hankintakonsultaation käytön lisääntymisellä, jos hankintayksiköt alkavat käyttää osaamis- tai resurssipulan vuoksi asiantuntijoita apuna.

- **Mitä toimenpiteitä organisaationne aikoo sidosyksikön omistajana tehdä vähimmäisomistusrajaa koskevan sääntelyn seurauksena (esimerkiksi jatkuuko toiminta markkinaehtoisena, puretaanko yhtiö, pilkotaanko yhtiö, ryhdytäänkö muihin toimenpiteisiin?)**

Ei koske meitä

- **Minkälaisia taloudellisia tai muita hyötyjä muutoksesta todennäköisesti seuraisi?**

Uusia palveluntuottajia syntyisi markkinoille ja toisi kilpailua myös meille. joka pitää meidänkin toiminnan terveenä ja kilpailukykyisenä. Positiivisia vaikutuksia siis joka tapauksessa.

Ovatko esitetyt sidosyksiköitä koskevat siirtymäajat mielestänne riittävät? Kuinka paljon aikaa muutoksiin tarvitaan?

Sidosyksiköt ovat olleet tietoisia jo pitkään tästä muutoksesta, joten valmistautumisaikaa on jo ollut. Aikataulu tuntuu sopivalta kunhan toimeen ryhdytään eikä odoteta viime hetkeen asti tekemättä mitään.

- **Mitä siirtymäaikaa vaativia toimenpiteitä sidosyksiköitä koskeva kirjaus aiheuttaisi?**

Ei mitään meille

Mietinnön liitteinä olevissa eriävissä mielipiteissä on esitetty poikkeuksia sidosyksiköiden omistusosuusvaatimukseen. Tulisiko vaatimukseen säätää poikkeuksia? Minkälaiset poikkeukset olisivat tarkoituksenmukaisia?

Poikkeukset voi aina hoitaa markkinakartoituksen kautta helposti, joten emme näe poikkeuksien olevan siten tarkoituksenmukaisia. Samansuuntaisia esityksiä kuultiin aikanaan silloisen tielaitoksen jakautumisen yhteydessä tienpidon hoidon kilpailun avautuessa. "Ei ole kuin yksi toimija, joka osaa nämä tehdä" "Syrjäseuduilla hinnat varmasti nousevat". Näin ei kuitenkaan ole käynyt vaan päin vastoin kilpailu on tuonut useita toimijoita markkinoille ja kilpailun ja toiminnan tehostamisen kautta valtion kustannukset ovat pienentyneet.

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Vastaako esitys turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeviin tarpeisiin? Onko esitetty muutos riittävä keino varmistaa turvallisuuden toteutuminen hankinnan elinkaaren aikana ottaen huomioon EU-hankintadirektiivien reunaehdot, sekä muu turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeva sääntely?

Turvallisuus ja huoltovarmuus ovat ensiarvoisen tärkeitä. Niillä ei kuitenkaan voi perustella hankintalain muutoksen torppaamista. Kovasti kilpailulla rakennusalallakin huoltovarmuuskeskus on tehnyt esimerkillistä työtä rakennuspoolin sisällä. Samoilla metodeilla voidaan muillakin aloilla turvallisuus ja huoltovarmuus varmistaa.

Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen

Rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopumista koskevan ehdotuksen tavoitteena on sujuvoittaa hankintamenettelyjä ja vähentää hallinnollista taakkaa.

Rikosrekisterin hankkiminen ei ole hankalaa, mutta pääosin se on tarpeeton toimenpide sekä turha kustannus yrityksille, vaikkakin kustannus ei suuri olekaan. Jos rikosrekisterissä on merkintöjä on usein myös puutteita vastuullisuuden luotettava kumppani raportissakin. Pitäisi olla vapaaehtoinen mahdollisuus tarkistaa hankintayksikön harkinnan mukaan. Muutos on siis kannatettava.

- **Missä määrin muutos vaikuttaa hallinnolliseen taakkaan yhtäältä hankintayksiköiden ja toisaalta tarjoajien kannalta ja edistää näitä tavoitteita?**

Helpottaa asiansa hoitavan yrityksen hallinnollista taakkaa

Hankintojen ilmoittaminen

Mitkä ovat näkemyksenne hankintojen ilmoittamista koskeviin muutoksiin? Lisäävätkö ehdotetut muutokset hankintojen avoimuutta tarkoituksenmukaisella tavalla?

Jälki-ilmoitusvaatimus on perusteltu myös kansallisen kynnyksarvon ylittävissä hankinnoissa kuten myös sidosyksiköiltä suora hankinnoissa. Kannatettava uudistus.

Muut huomiot

KKV:n valvontaoikeuden laajentaminen on perusteltu uudistus § 141 ja EU-kynnyksarvon ylittävien hankintasopimusten sopimiskielto valituksen vuoksi § 150 ovat perusteltuja. Yleisesti esitetyt muutoksia vastustavat perustelut vedoten lisääntyvään työmäärään tuntuvat pääosin keinotekoiselta muutosvastarinnalta, jolloin kyse on enemmänkin aiemman tehottoman toiminnan muutospelosta, vaikkakin poikkeuksiakin maastamme kyllä löytyy.

Kaukonen Jari
Kaukotek Oy - Hankintakonsultaatiota vuosikautia tehnyt yritys